

№ 154

**Протокол допиту Михайла Мороза
від 16 жовтня 1929 р. (продовження)**

ПРОТОКОЛ

1929 г. жовтня м-ца 16 дня ст. уполномоченный *Секретного* Отд. ГПУ УССР *Шерстов* допросив ниженазванного гр. *Мороза* как обвинув[аченого], который показал:

1. Имя, отчество, фамилия *Мороз Михайло Наумович*

В 1919 році, коли я прибув до Кам'янця, я там зустрів прот. Липківського, що він мені сказав¹, що тут функціонує Кирило-Методіївське Брацтво. Не пам'ятаю якого числа в вересні чи жовтні місяці о. Липківський мені сказав, що має бути засідання брацтва, на якому треба зробити доповідь про українізацію церкви на Радянській Україні. На це засідання я пішов і брав участь в засіданні брацтва. Там я зустрівся із В. М. Чеховським.

Я не пам'ятаю де і не знаю всіх тих осіб, що були на цьому засіданні. Між іншим були якийсь Шугаєвський, що головував, Романченко, що секретарював, Стороженко Григорій Дем'янович, що потім був Українським Єпископом, Гордовський, що потім був секретарем ВПЦР, Безкоровайний, бувший член бать[ківського] комітету укр[аїнської] гімназії в м. Києві. Оскільки мені відомо, Кирило-Мефодіївське брацтво було організовано в м. Києві в 1918 році, т. з. «прогресивним українським духівництвом», після того, як Гетьманський Всеукраїнський собор в 1918 р., викинув зі свого складу Українську Церковну Раду, що його скликала [1].

Як мені казали Липківський та Шараєвський, брацтво це було засноване з метою церковних реформ та українізації церкви. Чи це брацтво припинило свою діяльність де і коли і чи вело воно будь-яку політичну роботу і де мені не відомо. Я в українському церковно-визвольному рухові не переслідував жодної політичної мети, розуміючи це в тому, щоб при допомозі церкви захопити владу та панувати потім над трудящимися.

Я вважав, що моя робота є революційна, що сприяє культурному визволенню та піднесенню розвитку трудящихся мас, зокрема трудового селянства, що до нього і класово і ідеологічно я завжди належав і належу. Мій інстинкт мені тямив, що тільки Радянська Влада, є така за сучасного часу владою, що дійсно мала силу² робити великі зрушення і в моральному і в матеріальному житті народних мас. Я завжди вважав, що в справах релігії —

¹ Так в тексті.

² Підкреслення в тексті.

воля віри та сумління — є головне. А тому працюючи в Українській Автокефальній церкві, я думав, що цим самим в міру своїх здібностей та переконань — я допомагаю реалізації в життя одного з великих культурних здобутків революції — закону про відокремлення церкви від держави та волі віри та сумління.

Організуючи відправи на українській мові, я вважав, що цим самим те українське населення, що цікавиться відправою церковних служб — осягне більшого культурного саморозвитку, не буде стидитися по міщанськи своєї мужичої мови, а набереться справжніх творчих сил для будови нової індустріальної та великовиробничої колхозівської Радянської України.

Ні від Чехівського ні від Липківського і ні від кого з українських автокефалістів я ніколи не чув, що через українську автокефальну церкву вони мають намір політично боротися з Радянською Владою. Да це було би з їх боку ілюзією, бо як це відомо українські парахвії на селі склалися з незаможників та середняків, а в містах з дрібних ремісників, двірників та швейцарів, що і тоді підтримували і тепер підтримують Радянську Владу. Праця і Липківського і Чехівського в Українській Церковній Раді за мого головування зосереджувалась головне на боротьбі та на руйнації царсько-режимної російської церкви.

Мороз

Допитував:

Шерстов

*ДАХО, ф. Р-6452, оп. 4, спр. 1384, арк. 8–9 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.*

Примітки:

[1] Кирило-Методіївське братство було організовано у 1918 році, т. з. «прогресивним українським духівництвом». До діяльності цього братства були причетні діячі зі складу першої Всеукраїнської Православної Церковної Ради, яка утворилася в грудні 1917 р. і мала на меті скликання Всеукраїнського Собору. ВПЦР на чолі з свящ. Олександром Маричевим мала на меті утворення Української Церкви і обрання власного митрополита-українця. Але Всеукраїнський Собор 1918 р. розтягнувся на весь рік і відбувся в трьох сесіях. Під час другої сесії в червні–липні 1918 р. ВПЦР в повному складі було виключено зі складу Собору через вимоги автокефалії Церкви в Україні. Сталою осередку братство не мало.